20/03/2019

Ο Οικ. Πατριάρχης μιλά στους Σέρβους για την Ουκρανία

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

“Ό,τι είναι και ό,τι έχει το Οικουμενικό Πατριαρχείο το οφείλει στην Εκκλησία. Δεν είμαστε μια αυτοδημιούργητη οντότητα αλλά μια ύπαρξη που προέκυψε αγιοπνευματικώς” τονίζει η Α.Θ.Π . ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος σε συνέντευξή του στην σερβική εφημερίδα Politika, που φέρει τον τίτλο “Δεν είμαι ο Πάπας της Ανατολής”. Προσθέτει ότι το να προτάσσουμε, το έθνος έναντι της Εκκλησίας μοιραία οδηγεί στην άρνηση της υπόστασης της Εκκλησίας και του οικουμενικού της χαρακτήρα. Και υπογραμμίζει μεταξύ άλλων ότι για την Ουκρανία ήρθε η ώρα Θεού.

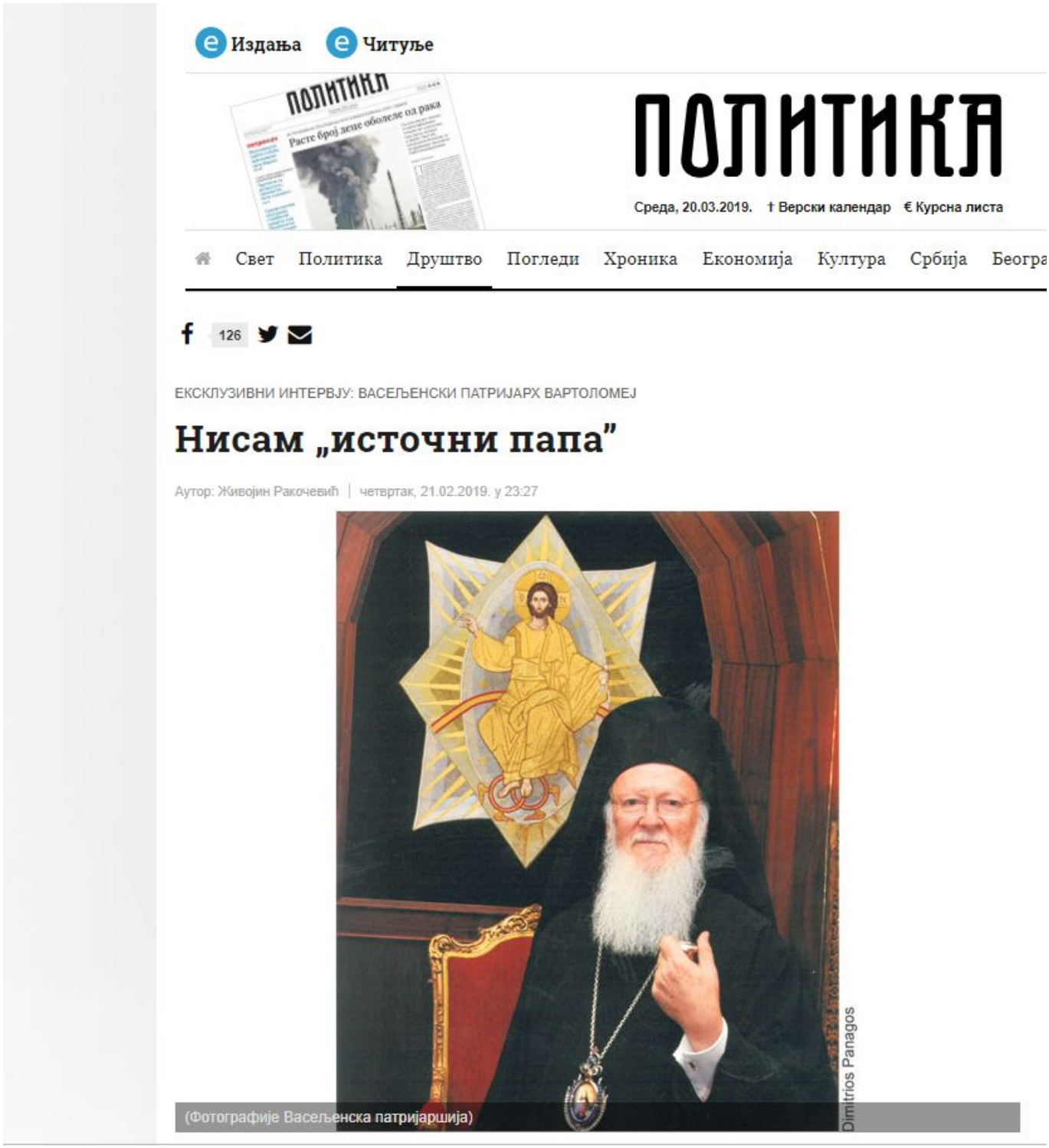

Συνέντευξη της Α.Θ. Παναγιότητος, του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου από το δημοσιογράφο Zivojin Rakocevic για τη Σερβική εφημερίδα «Politika»

Παναγιώτατε, σας ευχαριστούμε για το χρόνο σας και την ευγενή σας πρόθεση να δώσετε στους αναγνώστες μας απαντήσεις σε πολύ ευαίσθητα θέματα, τα οποία χαρακτηρίζουν τις θέσεις της Ορθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο, και συγκεκριμένα – όπως το γνωρίζετε καλά και το αισθάνεσθε – απαντήσεις στις πολύ

ενδιαφέρουσες ερωτήσεις για την Εκκλησία της Ουκρανίας. Θα παραδεχτούμε ότι στο Σερβικό κοινό η εξήγησή σας για την κατάσταση αυτή αλλά και τα επιχειρήματά σας δεν έχουν παρουσιαστεί σε ικανοποιητικό βαθμό.
Εν αντιθέσει προς αυτό, η άποψη και στάση της Ρωσικής Εκκλησίας επαναλαμβάνεται συνεχώς στα Σερβικά μέσα ενημέρωσης και οι αναγνώστες είναι πλήρως εξοικειωμένοι με αυτά. Με αυτή τη συνέντευξη δράττομαι της ευκαιρίας να ξεκαθαρίσουμε τις θέσεις και τις πρόσφατες ενέργειές σας. Σε αυτή τη συνέντευξη θα θέλαμε να ξεκινήσουμε με κάποια γενικά θέματα και έπειτα να περάσουμε σε πιο συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Δημ:Πώς θα περιγράφατε τη θέση της Ορθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο; Ποιος είναι ο ρόλος σας ως Οικουμενικού Πατριάρχη; Έχω στο μυαλό τον Σέρβο θεολόγο Stojan Gosevic, ο οποίος κάποτε διατύπωσε την άποψη ότι «αν δεν υπήρχε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα έπρεπε να το δημιουργήσουμε». Θα μπορούσε να υπάρξει Ορθοδοξία χωρίς το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης;

Οικ.Πατρ: Κατ’ αρχάς, να σας ευχαριστήσω για τον κόπο σας και τη μέριμνά σας να επισκεφθείτε το Οικουμενικό Πατριαρχείο και να μας δώσετε, μέσω αυτής της συνεντεύξεως, τη δυνατότητα να επικοινωνήσουμε με τον ευσεβή κλήρο και το φιλόχριστο Σερβικό λαό. Η θέση της Ορθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο δεν είναι διαφορετική από αυτήν που ήταν κατά τα προηγούμενα χρόνια, αρχής γενομένης από το υπερώο της Πεντηκοστής. Μπορεί σήμερα να έχουμε νέα δεδομένα, κοινωνικά, επιστημονικά κ.λπ., αλλά ο προορισμός και η αποστολή της Εκκλησίας δεν άλλαξαν. Η Εκκλησία είναι η Κιβωτός της σωτηρίας και της αληθείας, όπως την απεκάλυψε ο Τριαδικός Θεός στον κόσμο. Είναι ο χώρος όπου τελεσιουργείται η μεταμόρφωση του ανθρώπου και επιτυγχάνεται η ένωσή του με τον Θεό. Η Εκκλησία, δηλαδή, είναι «η Βασιλεία του Θεού» στον κόσμο. Όλα τα άλλα που βλέπουμε σήμερα, τα οποία μπορεί να εντυπωσιάζουν και να προκαλούν θαυμασμό, όπως έργα φιλανθρωπίας, πολιτισμού, κοινωνικά, ακαδημαϊκά ή και αναπτυξιακά, όσο σημαντικά κι αν φαίνονται, δεν παύουν να είναι παρεπόμενα του βασικού σκοπού και προορισμού της Εκκλησίας. Και φυσικά δεν μπορούν με τίποτα να αντικαταστήσουν τον κυρίαρχο και πρωταρχικό μυστηριακό και σωτηριολογικό χαρακτήρα της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

Όσον αφορά τώρα στο ρόλο του Οικουμενικού Πατριαρχείου στον κόσμο και στην Ορθόδοξη Εκκλησία, θα προτιμούσα, αντί να αναπτύξω μία απάντηση, να προτρέψω όλους τους καλούς σας αναγνώστες να ανατρέξουν στην εκκλησιαστική ιστορία, στους Ιερούς Κανόνες, στην Πατερική μας διδασκαλία και στην Ιερά Παράδοση και εκεί θα διαπιστώσουν ποιος είναι ο ρόλος και η ευθύνη του Οικουμενικού και Αποστολικού Θρόνου. Εμείς, ως ταπεινοί διάκονοι και συνεχιστές

του Αποστόλου Ανδρέα, δεν κάνουμε τίποτε παραπάνω από αυτό που οι Ιεροί Κανόνες μάς κληροδότησαν. Η φράση αυτή του γνωστού Σέρβου θεολόγου Stojan Gosevic επαληθεύεται από την πράξη των Οικουμενικών Συνόδων και την Παράδοση της Εκκλησίας μας. Ό,τι είναι και ό,τι έχει το Οικουμενικό Πατριαρχείο το οφείλει στην Εκκλησία. Δεν είμαστε μια αυτοδημιούργητη οντότητα αλλά μια ύπαρξη που προέκυψε αγιοπνευματικώς.

Δημοσ: Ο κόσμος δείχνει να είναι πλήρως παγκοσμιοποιημένος. Επηρεάζει αυτή η παγκοσμιοποίηση την Ορθοδοξία, δηλαδή την ουσία και την συνοχή της; Από την άλλη πλευρά, μήπως η γενική ρευστότητα όλων των αξιών εξωθεί κάποιες ορθόδοξες κοινότητες να μεταλλαχθούν σε γκέτο;

Οικ.Πατρ: Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα φαινόμενο που οι σύγχρονοι μελετητές το ταυτίζουν κυρίως με τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη. Κάποιοι θεολόγοι το ταυτίζουν και με την εκκοσμίκευση. Πρόκειται ουσιαστικά για την απελευθέρωση όλων των σύγχρονων κοινωνικών παραμέτρων, όπως για παράδειγμα της οικονομίας, της επικοινωνίας, του πολιτισμού, του εμπορίου, τα οποία αναπάντεχα και ασύδοτα διαχέονται εκτός συνόρων. Όταν όλα αυτά λαμβάνουν χώρα στον τόπο που τα δημιούργησε ή τα αφομοίωσε με το δικό του τρόπο, τότε μιλούμε για ταυτότητα λαών, όταν όμως όλα αυτά προβάλλονται ως ιδανικά και επιχειρείται η επιβολή τους σε άλλους λαούς, τότε μιλούμε για παγκοσμιοποίηση.

Η παγκοσμιοποίηση μέσα στην Εκκλησία μεταμορφώνεται σε οικουμενικότητα εν Χριστώ. Όπως είπαμε, ενώ η παγκοσμιοποίηση φαίνεται να είναι μια τάση που ομαδοποιεί τα πάντα, η οικουμενικότητα, αντίθετα, σέβεται και τιμά την ταυτότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε λαού αλλά και κάθε προσώπου χωριστά και συγκεκριμένα. Έτσι, η Ορθόδοξη Εκκλησία γενικώς, και το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο ειδικώς, δεν επιδιώκουν να μετατρέψουν την ποικιλία των χαρισμάτων των λαών της οικουμένης σε κάτι ομοιογενές και ομοιόμορφο, το οποίο θα διοικείται από μία αρχή, θα διέπεται από μία νοοτροπία και θα ακολουθεί συγκεκριμένη πολιτισμική και εθνική γραμμή. Η Εκκλησία μας κινείται επί τη βάσει της ελευθερίας, της αγάπης και της ενότητας, εν τη ποικιλία των χαρισμάτων και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών.

Ωστόσο, αυτό που δημιουργεί πρόβλημα στην Εκκλησία αλλά και στην προσωπική μας ζωή είναι η εκκοσμίκευση που προέρχεται από την παγκοσμιοποίηση. Η σύγχρονη τάση εκκοσμικεύσεως δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια μορφή παγκοσμιοποιήσεως, που επιδιώκει όλα να τα ρευστοποιήσει και να τα προσαρμόσει σε συγκεκριμένες εθνικές ή πολιτισμικές ιδεολογίες. Όταν αυτό συμβαίνει στο χώρο της Εκκλησίας, τότε επηρεάζεται η συνοχή της αλλά όχι η υπόστασή της. Άλλο είναι η προσοικείωση ενός έθνους προς την Ορθοδοξία και

άλλο η αντίληψη ότι η Εκκλησία αποτελεί αποκλειστική ιδιοκτησία κάποιου έθνους ή ορισμένων εθνών. Ο σεβασμός και η διατήρηση της ταυτότητάς μας είναι φυσικό και αναγκαίο. Το να περιορίζουμε όμως τον Χριστό σε συγκεκριμένα εθνικά πλαίσια, αυτό καταλήγει τελικώς στην άρνησή Του. Το να προτάσσουμε, επίσης, το έθνος έναντι της Εκκλησίας μοιραία οδηγεί στην άρνηση της υπόστασης της Εκκλησίας και του οικουμενικού της χαρακτήρα.

Όταν, επομένως, ξεφεύγουμε από τα όριά μας, όπως τα έχουν καθορίσει οι Πατέρες της Εκκλησίας, και προσπαθούμε να επιβάλουμε παντού το δικό μας, δηλαδή τα δικά μας χαρακτηριστικά και τη δική μας ταυτότητα, τότε δυστυχώς δημιουργούμε μιας μορφής «γκέτο» όπως λέτε.

Δημοσ: Θα ήθελα να προχωρήσω σε πιο ευθείες ερωτήσεις, ελπίζοντας ότι δεν θα σας πειράξει η ειλικρίνεια και η αμεσότητά μου. Για περισσότερο από έναν αιώνα το θέμα της αυτοκεφαλίας

βασάνιζε την ενότητα την Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας. Θα μπορέσει να βοηθήσει η οργάνωση αυτή, που αποκαλείτε «νέα δομή της εκκλησίας» στην Ουκρανία, στην αποφυγή της διεύρυνσης αυτής της αντιδικίας; Στις ομάδες των πρώην σχισματικών, οι οποίοι συγκεντρώθηκαν γύρω από τους Φιλάρετο Denisenko και Μακάριο Maletic, προσφέρετε όχι μόνο συγχώρηση αλλά και «ανταμοιβή» για την συμπεριφορά τους. Έχετε σκεφτεί, Παναγιώτατε, πόσο θα επηρεάσει η απόφαση για την παροχή της αυτοκεφαλίας στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας τη θέση (τον αγώνα και τα δεινά) των ορθοδόξων στην χώρα αυτή και ότι η Ορθοδοξία μπορεί να χάσει πιο πολλούς πιστούς από αυτούς που είχε προβλέψει το Οικουμενικό Πατριαρχείο;

Οικ.Πατρ: Όπως πολύ σωστά το λέτε, το ζήτημα της αυτοκεφαλίας βασάνιζε την Ουκρανία για περισσότερο από έναν αιώνα. Αν πάμε δε παλαιότερα, θα διαπιστώσουμε ότι υπήρχαν έντονες και συντονισμένες προσπάθειες ανεξαρτητοποιήσεως του Κιεβινού λαού, του κλήρου, των μοναχών και της τοπικής Ιεραρχίας από την εκκλησιαστική χειραγώγηση του Πατριαρχείου Μόσχας. Αυτές οι προσπάθειες ξεκίνησαν ήδη από το 1325, τότε δηλαδή που μεταφέρθηκε μόνιμα η έδρα της Μητροπόλεως Κιέβου στη Μόσχα, οι οποίες είναι καταγεγραμμένες στην ιστορία και πλέον δεν αμφισβητούνται. Υπήρξαν ακόμη αρκετές προσπάθειες αυτοκεφαλίας κατά το παρελθόν, οι οποίες τελικώς δεν ευοδώθηκαν. Πιστεύουμε ότι ο Θεός το κάθε πράγμα το οικονομεί στην ώρα του. Έτσι και για την Ουκρανία ήρθε η ώρα του Θεού.

Σχετικά με το αν η δοθείσα αυτοκεφαλία τελικώς θα βοηθήσει στο θέμα της ενότητας, είμαστε βέβαιοι ότι η χορήγησή της ήταν μια απαραίτητη προϋπόθεση.

Μέχρι χθες το μεγαλύτερο μέρος του Ουκρανικού λαού ήταν εκτός Εκκλησίας. Αυτό ήταν κάτι που μας πονούσε. Γι’ αυτό, κατά το παρελθόν, είχαμε κάνει αρκετές προσπάθειες για τη θεραπεία αυτού του προβλήματος. Για παράδειγμα, με πρωτοβουλία μας είχαμε συστήσει μεικτή επιτροπή με Ιεράρχες από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το Πατριαρχείο Μόσχας, προκειμένου να βρούμε μια λύση. Τελικώς, η επιτροπή αυτή δεν λειτούργησε σχεδόν ποτέ με υπαιτιότητα του Πατριαρχείου Μόσχας κι έτσι το πρόβλημα συνεχώς διογκωνόταν. Κάποιοι χρησιμοποιούσαν τον χαρακτηρισμό του σχισματικού και έτσι ανάπαυαν τη συνείδησή τους ότι όλα είναι εντάξει. Όταν, όμως, κάποιος αδελφός μας χαρακτηρίζεται ως σχισματικός ή αιρετικός, πολλώ δε μάλλον όταν ένας ολόκληρος λαός εκατομμυρίων ανθρώπων ευρίσκεται εκτός κανονικής Εκκλησίας με την αιτιολογία του σχίσματος, τότε καλούμαστε επειγόντως και άνευ ουδεμιάς καθυστερήσεως σε πνευματική και αποστολική αφύπνιση, διότι «εἰ πάσχει ἕν μέλος, συμπάσχει πάντα τά μέλη» (Α΄ Κορ. 12, 26).

Για κάποιους η ύπαρξη του σχίσματος στην Ουκρανία ήταν η καλύτερη δικαιολογία, για να εγκαταλείψουν τον ευσεβή αυτό λαό, αποποιούμενοι τις ευθύνες τους ενώπιον του Θεού και της ιστορίας. Για μάς, όμως, ήταν ένα κίνητρο και μια κλήση από το Θεό να βρούμε λύσεις σωτηριώδεις και ενωτικές, προκειμένου να επανεντάξουμε το λαό αυτό στην αγιαστική χάρη της Εκκλησίας. Αυτό που κάναμε, επομένως, ήταν το αποστολικό μας χρέος και αυτό το οποίο έπραξαν οι Άγιοι και θεοφόροι Πατέρες των Οικουμενικών Συνόδων, οι οποίοι δημιουργούσαν συνεχώς τις προϋποθέσεις, ασκώντας απεριόριστη εκκλησιαστική οικονομία, για να ενταχθούν οι εκτός Εκκλησίας στους κόλπους της. Με αυτό το πνεύμα θα ήθελα να δείτε και το θέμα της ενότητας. Δεν πρόκειται για «ανταμοιβή» των Ιεραρχών Φιλαρέτου και Μακαρίου, όπως αναφέρετε στο ερώτημά σας. Το θέμα της Ουκρανίας δεν πρέπει να το προσωποποιούμε. Τα πρόσωπα κάποια στιγμή φεύγουν από αυτό τον κόσμο.

Αν η όλη υπόθεση αφορούσε αποκλειστικά και μόνο τα δύο αυτά πρόσωπα, να είστε σίγουρος ότι η Εκκλησία θα είχε λειτουργήσει διαφορετικά. Σήμερα, εξαιτίας της αγάπης του Χριστού και της ενότητας της Εκκλησίας, στα πρόσωπα αυτά αναγνωρίστηκε μόνο η Αρχιεροσύνη και όχι η θέση που κατείχαν. Θα μπορούσαμε να μιλούμε για αποκατάσταση, αν το Οικουμενικό Πατριαρχείο είχε αποδεχθεί τον Φιλάρετο ως Πατριάρχη και τον Μακάριο ως Μητροπολίτη Λβίβ. Αυτό όμως δεν συνέβη.

Το θέμα λοιπόν της Ουκρανίας θα πρέπει να το δούμε σφαιρικά, εκκλησιολογικά και σωτηριολογικά. Πάνω από τα πρόσωπα και τα εθνικά συμφέροντα προέχει η θεραπεία του προβλήματος. Σήμερα όλος ο ορθόδοξος λαός της Ουκρανίας ανήκει

στην κανονικότητα. Υπάρχει η προϋπόθεση της ενότητας και της μετοχής στο κοινό ποτήριο. Τώρα, αν κάποιοι δεν το δέχονται αυτό, θα πρέπει να διερωτηθούν ποιοι διασπούν την ενότητα.

Δημοσ: Όπως γνωρίζετε, κυκλοφορούν πολλές αντιφατικές πληροφορίες για το Ουκρανικό ζήτημα στα μέσα ενημέρωσης. Κάποιοι άνθρωποι βλέπουν τις κινήσεις σας ως πατρικά εμπνευσμένες, ενώ άλλοι σαν μια έκφραση φιλοδοξίας για εξουσία και σαν μια πρόθεση που θα οδηγήσει σε μια «ωμή παραβίαση του Κανονικού Δικαίου». Έχετε σκεφτεί την τραυματισμένη πνευματική υπόσταση της Ανατολική Ευρώπης μετά την κομμουνιστική περίοδο και αν υπάρχουν επήρειες των επεκτατικών αμερικανικών ιδεών στις κινήσεις σας; Πριν από κάποια χρόνια, με την παρουσία των επικεφαλής όλων των Ορθοδόξων εκκλησιών, υποσχεθήκατε ότι δεν θα παρέμβετε καθόλου στα προβλήματα των εκκλησιών στην Ουκρανία, γιατί αυτό αποτελεί ένα εσωτερικό θέμα της Ρωσικής Εκκλησίας. Όπως μάθαμε από κορυφαίους θεολόγους της Κωνσταντινουπόλεως, τα πρωτεία δεν προϋποθέτουν τη δομή πυραμίδας στην Εκκλησία αλλά τη συμφωνία του ενός με τους πολλούς, σύμφωνα με τον 34ο κανόνα των Αγίων Αποστόλων, ο οποίος αναφέρει ότι ο πρώτος δεν κάνει τίποτα χωρίς στην σύμφωνη γνώμη των πολλών (εννοώντας την σύνοδο).

Οικ.Πατρ.: Παρακολουθούμε κι εμείς, όσο μας επιτρέπουν οι πολλές μας υποχρεώσεις, τα διάφορα δημοσιεύματα για το Ουκρανικό και πολλές φορές αισθανόμαστε θλίψη για την παραπληροφόρηση και την παραποίηση της αληθείας. Παρά ταύτα, πιστεύουμε ότι τελικά η αλήθεια νικά. Αυτή επικρατεί και διαλάμπει. Με το πέρασμα του χρόνου θα φανούν οι προθέσεις της Μητρός Εκκλησίας και εμού προσωπικώς, οι οποίες ήταν καθαρά εκκλησιολογικές, κανονικές και σωτηριολογικές. Ασφαλώς δεν τίθεται θέμα εξουσιαστικής επιβολής ή εκφράσεως φιλοδοξίας ή, ακόμη χειρότερα, για «ωμή παραβίαση του Κανονικού Δικαίου», όπως το θέτετε στο ερώτημά σας.

Πηγή: Φως Φαναρίου